

NWSA-EDUCATION SCIENCES

Received: September 2012
Accepted: January 2013
NWSA ID : 2013.8.1.1C0568
ISSN : 1308-7274
© 2013 www.newwsa.com

Vesile Alkan

Emine Gözel

Pamukkale University, Denizli-Turkey
vesile@pau.edu.tr
g.emine27@hotmail.com

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemek ve cinsiyet, öğrenim türü, sınıf düzeyi değişkenlerinin yansıtıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından sınıf öğretmeni adayları oranlı küme örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 214 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde "SPSS for Windows 16.0 (Statistical Packages for Social Sciences)" paket programı kullanılmıştır. Çalışmada, Güney (2008) tarafından geliştirilen "Yansıtıcı düşünme ölçeği" kullanılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen Cronbach's alpha güvenilirlik katsayısı $r=0,90$ olarak bulunmuştur. Elde edilen nicel veriler, betimsel istatistik ve nonparametrik istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri %73.4 ile "Tamamen katılıyorum" düzeyinde bulunmuştur. Bununla beraber, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunurken; öğrenim türü ile sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni Adayı, Yansıtıcı Düşünme, Cinsiyet, Öğrenim Türü, Sınıf Düzeyi

THE PRE-SERVICE PRIMARY EDUCATION TEACHERS' VIEWS ABOUT REFLECTIVE THINKING SKILLS

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the pre-service primary education teachers' views about reflective thinking skills and to find out the effects of pre-service teachers' genders, education types and class levels on these reflective thinking skills. Due to the lack of reaching the whole population, the selection of the sample was done by rational sampling method. The sampling of this study was consisting of 214 pre-service teachers from 3rd and 4th grades at Education Faculty of Pamukkale University in the academic year of 2011-2012. For data analysis, "SPSS for Windows 16.0 (Statistical Packages for Social Sciences)" package program was used. In order to collect the data, 'the reflective thinking scale' developed by Güney (2008) was used. The Cronbach's alpha reliability coefficient was found as $r=0,90$. The findings were analyzed by the techniques of descriptive statistics and nonparametric statistics. According to the results of the study, it was found that pre-service teachers' views about reflective thinking skills were at the level of 'completely agree' with 73.4%. In addition to this, it was found that there was a significant relation between pre-service teachers' views about reflective thinking skills and their genders whereas there was not any significant relation between their reflective thinking skills and their education types and class levels.

Keywords: Pre-Service Teachers, Reflective Thinking, Gender, Education Type, Class Level

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Öğretmen yetiştirme programlarının amaçlarından biri öğrencilerin kendi uygulamalarına yönelik değerlendirmeler yapabilmelerini sağlamaktır. John Dewey'in (1964) vurguladığı gibi eğer öğrencileri sadece teorik bilgilerle donatır ve uygulamaları ile teorik bilgileri arasındaki ilişkiyi görmelerine fırsat vermezsek geleceğin öğretmenlerinin gelişimi kısır kalır ve dolayısıyla çocukların eğitimi zarar görmüş olur. Bu yüzden, öğretmen yetiştirme programlarında, uluslararası alandaki gelişime ve değişime paralel olarak yeni düzenlemelere gidilmektedir.

Öğretmen yetiştirme sürecinde, öğretmen adayına ne öğretildiği ve nasıl öğretildiği, öğretmenlik mesleğine başlanıldığı andan itibaren yaratıcı ve yenilikçi ortam hazırlanılmasında çok önemli rol oynamaktadır (Williams, 2005). Düşünen, sorgulayan, etkili karar verebilen ve düşünme ile öğrenme süreçlerinin farkında olabilen bireylere ihtiyaç duyulurken, bunu destekleyecek öğretmenlerin de bunları gerçekleştirebilecek nitelikte olması gerekmektedir. İşte bu yüzden zaman zaman geleceğin öğretmenlerini yetiştirirken öğretmen eğitimi programlarında değişiklikler yapılması olağandır. Bu değişimin gerekliliğini vurgulayan Darling-Hammond ve Bransford (2005), değişen dünyaya uygun olacak öğretmen modelini desenlendirdikleri çalışmalarında, öğretmenlerde bulunması gereken standartların oluşması için onlara, lisans eğitimi sürecinde yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik derslerin verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Yansıtıcı düşünme, güdü ve tutumların sorgulanarak hislere, düşüncelere ve eylemlere anlam veren olayların bilinçli olarak gözden geçirilmesidir (Dewey, 1933). Yansıtıcı düşünme, bireylerin bir adım geriye giderek kendi düşünce ve eylemlerini dikkatlice değerlendirmelerini sağlar. Yani yansıtıcı düşünme, yapılan eylemlerin değerlendirilmesine olanak sağlayan bir süreçtir. Dewey'in düşüncesine katılan Scheffler'in (1968) de belirttiği gibi, eğer öğretmenleri sadece öğrencileri eğiten sınıf içi uygulayıcılar olarak görmüyor, onların, öğrencilerin bilgilerini geliştirmeye çalışan sanatkarlar olduğunu düşünürsak, öğretmenlerin de kendi düşüncelerini geliştirmesi gerekmektedir. Bu da en iyi yansıtıcı düşünme yoluyla gerçekleşebilir.

Moon (1999) tarafından yapılan çalışmada "...yansıtıcı kapasite bireyden bireye değişir ve yaşla gelişir hatta eğitim ortamında daha da gelişir" (s. 3) şeklinde açıklama yapılarak yansıtıcı becerinin gelişiminde eğitim ortamlarının etkin rolü vurgulanmıştır. Yani, "öğrencilerin hem sosyalleşmelerinde, işbirliği halinde çalışmalarında hem de gerekli farkındalık ve düşünme becerilerinin kazandırılmasında oldukça etkili" (Ersözlü ve Kuzu, 2011: 143) olan yansıtıcı düşünme becerilerinin ilköğretim basamağından başlayarak daha sonraki basamaklara kadar geliştiği görülmektedir. Bu süreçte de doğal olarak, sınıf ortamındaki etkileşimi yöneten öğretmenlerin katkıları yadsınamaz.

Daha önce de belirtildiği gibi, yansıtıcı düşünen öğretmenler, düşünce ve eylemlerini değerlendirirler. Dolayısıyla öğretmenler, kendi uygulamalarını değerlendirirken öğrencilerin ihtiyaçlarına ve eğitim sürecinin gereklerine uygun olarak yeni düşünceler ve fikirler geliştirirler. Böylece, sınıf içinde uyguladıkları öğretim strateji ve stillerinde gerekli değişiklikleri yapabilirler.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Yurtdışında olduğu gibi John Dewey'in felsefesi Türkiye'de de benimsenmiştir. Dolayısıyla ülkemizde de yansıtıcı düşünce becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalara başlanmıştır. Bu uygulamalara katkı sağlamak amacıyla yapılan araştırmalara

bakıldığında; öğretmenlerin, ilköğretimdeki öğrencilerin ve aday öğretmenlerin örnekleme alındıkları görülmektedir.

Yansıtıcı düşünme alanında öğretmenlerle yapılan araştırmalar ele alındığında; Meral ve Semerci (2009), İngilizce öğretmenleriyle yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin genel olarak yansıtıcı düşünebildiklerini, ancak 'mesleğe bakış' ve 'sürekli ve amaçlı düşünme' alt boyutlarında kısmen yansıtıcı düşünebildiklerini ortaya çıkarmışlardır. Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmada, öğretmenlerin, yansıtıcı düşünme ölçeğindeki "yansıtıcı günlük tutma" dışındaki maddelerin hepsine "her zaman" şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Aynı araştırmamanın sonucuna göre, mesleki gelişime açık olma boyutuyla ilgili yansıtıcı günlük tutma uygulamasında, çoğu öğretmenlerin "hiçbir zaman" bu davranışı yerine getirmedikleri sonucuna varılmıştır (Dolapçioğlu, 2007). Hasırcı ve Sadık'ın (2011) çalışmaları da sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Diğer taraftan Özmen (2011) tarafından yapılan çalışmada yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgilerin, amaç, içerik ve yöntem boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ama genel olarak öğretmenlerin görüşlerinde branş ve mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlköğretim öğrencileriyle yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde; Ersözlü ve Kazu (2011) ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerinin bilgi düzeyinde deney ve kontrol grupları arasında bir farklılığa yol açmadığını ama kavrama, uygulama ve analiz düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde başka bir çalışmada yansıtıcı düşünme etkinliklerinin ilköğretim okulu öğrencilerinin fen bilgisi dersindeki akademik başarılarını artırdığı ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Tok, 2008).

Öğretmen adaylarıyla yapılan araştırmalar incelendiğinde ise; Ekiz (2006) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının sınıf disiplini, zaman yönetimi ve öğretimin pratik kültürü gibi konularda güçlüklerle karşılaştığı bulunmuştur. Mikro-yansıtıcı öğretim yönteminin öğretmen adaylarının sunu performansı ve yansıtıcı düşünmesine etkisini bulmak amacıyla yapılan çalışmada, bu yöntemin yansıtıcı düşünmeyi daha da arttırdığı sonucuna varılmıştır (Güney (2008). Bir diğer çalışmada ise Şahin (2010) benzer şekilde, yansıtıcı öğretim etkinliklerinin akademik başarıya olumlu etkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca yapılandırmacı öğrenmeye dayalı desenlenen öğretim programının yansıtıcı düşünme ve demokratik tutumlara bir etkisinin olmadığı (Kerimgil, 2008) bulunurken ağ günlüğü uygulamasının da yansıtıcı düşünme becerisinde farklılık yaratmadığı görülmüştür (Bayrak ve Usluel, 2011).

Yukarıda verilen araştırmalarda da görüldüğü gibi, ilköğretim düzeyinden yükseköğrenime kadar yansıtıcı düşünme becerilerini kullanmaya ve geliştirmeye yönelik çeşitli uygulamalar yapılmıştır. Moon (1999), yansıtıcı düşünme becerisinin eğitim ortamlarında daha kolay geliştiğini vurgulamıştır. Bu beceriyi geliştirmeye yardımcı olacak bireyler öğretmenlerdir. Öğretmenlerin de bunu başarabilmesi için bu beceriyi kazandırmaya yönelik eğitim alması gerekmektedir. Eğitim Fakültelerinde alacakları eğitimin onları, hizmet öncesi dönemde öğretmen gibi düşünmeye sevk etmesi (Jay ve Johnson, 2002) beklenilmektedir. Dolayısıyla aday öğretmenlerin kendi uygulamalarının yansıtıcılarını yapıp değerlendirebilmeleri sağlanır. Bunun için de öncelikle öğretmenlik mesleğini seçen aday öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesi

gerekmektedir. Çünkü ancak var olan görüşler doğrultusunda yeni yapılandırmalar gerçekleştirilebilir.

Alandaki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde; yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili aday öğretmenlerin görüşlerini tespit etmeye yönelik çalışmalara farklı örneklemeler kapsamında ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri konusundaki yeterliklerinin ortaya çıkarılmasının alan yazınına katkıda bulunması da amaçlanmıştır.

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ (METHOD OF THE STUDY)

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada; (1) Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri hangi düzeydedir? (2) Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri (a) cinsiyet, (b) öğrenim türü ve (c) sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırma, nicel araştırma metodolojisine göre desenlendirilmiştir. Cohen ve diğerlerinin (2008) belirttiği gibi "var olan bir durumu açıklamaya çalışan veya var olan durumla karşılaştırılan standartları belirleyen ya da belirli olaylar arasındaki ilişkiyi tespit etmeye çalışan model tarama modelidir" (s. 205). Bu çalışmada da var olan bir durum araştırılmaya çalışıldığı için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde "örneklemlerin tutumları, görüşleri ve davranışları bulunmaya çalışılır" (Creswell, 2008, s. 388). Bu çerçevede sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini cinsiyet, öğrenim türü ve sınıf düzeyi açısından belirlemek amacıyla "Yansıtıcı Düşünme Ölçeği" (Güney, 2008) uygulanmıştır.

3.1. Araştırma Grubu (Sampling)

Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören toplam 214 sınıf öğretmeni adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından sınıf öğretmeni adayları oranlı küme örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Evrende var olan oranları gibi örnekleme de aynı oranda alt grupların belirlenerek bir araştırmanın örnekleminin oluşturulduğu oranlı küme yöntemi (Gay ve diğerleri, 2009; s. 127) hem örneklemedeki üçüncü ve dördüncü sınıfların eşit oranda temsil edilmesini hem de belirlenen grupların kendi içinde benzer özelliklere sahip olmasını sağlamaktadır. Bu yöntemle göre evrende yer alan toplam 428 sınıf öğretmeni adayının %50'si olan 214 sınıf öğretmeni adayı örnekleme oluşturmuştur. Aynı şekilde, 226 üçüncü sınıf öğretmeni adayının %50'si (113) ile 202 dördüncü sınıf öğretmeni adayının %50'si (101) oranlı küme yöntemi ile belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet, öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikleri
(Table 1. Descriptive statistics of participants in terms of their gender, education type and level of class)

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	145	67,8
	Erkek	69	32,2
Öğrenim türü	Normal öğretim	104	48,6
	İkinci öğretim	110	51,4
Sınıf düzeyi	3.sınıf	113	52,8
	4.sınıf	101	47,2

3.2. Veri Toplama Aracı (Data Collection Tool)

Araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini cinsiyet, öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre belirlemek için Güney (2008) tarafından geliştirilen "Yansıtıcı Düşünme Ölçeği" kullanılmıştır. Güney'in (2008) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.95 olarak bulunmuştur (s. 117). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha değeri, 0.90 olarak bulunmuştur. Ölçek 27 maddeden ve Likert türünde 5 seçenekten oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler, "(5) Tamamen katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Fikrim yok, (2) Katılmıyorum, (1) Kesinlikle katılmıyorum" (a.g.e. s.115) biçiminde derecelendirilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Ölçekle elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler alt problemlere uygun olarak programda kodlanmıştır. Bu süreç içerisinde verilerin doğru girilip girilmediği, doğru işlenip işlenmediği kontrol edilmiştir.

Likert tipi ölçekte beşli derecelendirme yapılmıştır. Puan aralığını hesaplamak için *Dağılım aralığı = (en büyük değer - en küçük değer) / (derece sayısı)* formülü kullanılmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 1993). Puan aralığı katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı ise;

- 1.00-1.80 "Kesinlikle katılmıyorum"
- 1.81-2.60 "Katılmıyorum",
- 2.61-3.40 "Fikrim yok"
- 3.41-4.20 "Katılıyorum"
- 4.21-5.00 "Tamamen katılıyorum" şeklindedir.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan ise 135'dir. Yüksek puanlar yansıtıcı düşünme becerileri açısından yeterlik düzeyini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra ölçekte 6 olumlu, 21 olumsuz madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan seçeneklere 5, 4, 3, 2, 1 biçiminde derecelendirme yapılmıştır. Olumsuz olan maddelerin 1-5 derecelenmeleri 5-1 olarak yeniden kodlanmıştır. Yani olumsuz maddeler veri giriş aşamasında ters çevrilmiştir.

Ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen verileri çözümlemede "betimsel istatistik" teknikleri (frekans, yüzde, aritmetik ortalama) ve verilerin dağılımı normallik göstermediğinden "nonparametrik istatistik" tekniklerinden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenin normal dağılım gösterip göstermediği tek örneklemli Kolmogorov Simirnov testi uygulanarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bağımlı değişkenin normal dağılım göstermediği belirlendiği için ($z=1,586$; $p<0.05$) Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSION)

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerisi ile ilgili görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada; sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin düzeyleri ve bu görüşlerin (a) cinsiyet, (b) öğrenim türü ve (c) sınıf düzeyi değişkenlerine göre durumu tespit edilmiştir.

4.1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşleri (Pre-Service Primary Education Teachers' Views About Reflective Thinking)

Yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının ölçekteki maddelere ait görüşlerinin ortalamaları ve katılma düzeyleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerindeki puanların frekans değerleri
(Table 2. Frequencies of pre-service primary education teachers' views about reflective thinking)

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri	Frekans	%	Katılım Düzeyi
2.61-3.40	2	0,9	Fikrim yok
3.41-4.20	55	25,7	Katılıyorum
4.21-5.00	157	73,4	Tamamen katılıyorum
Toplam	214	100,0	

Tablo 2'de de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri %73,4 oranında "Tamamen katılıyorum" şeklindedir. Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik görüşlerinin "tamamen katılıyorum" düzeyinde olması, sınıf öğretmeni adaylarının genel olarak yansıtıcı düşünebilme eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye yönelik görüşlerinin tespit edildiği bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Dolapçioğlu,2007; Meral ve Semerci,2009; Hasırcı ve Sadık, 2011).

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerine ait maddeler, maddelerin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve katılım düzeyleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri (Anket Maddelerine Göre)
(Table 3. Pre-service primary education teachers' views about reflective thinking)

Mad No	Maddeler	N	\bar{X}	ss	Katılım düzeyi
16*	Sınıf içinde öğretmen ve öğrenci iletişimine değer vermem.	214	4,7664	,52325	Tamamen katılıyorum
26*	Öğrencilerimin derse eşit katılımını sağlamam.	214	4,7150	,48262	
14*	Öğrencilerime gereken sıcaklığı göstermem.	214	4,7150	,49225	
23*	Öğrenci seviyesi ve düzeyine önem vermem.	214	4,7056	,50562	
15*	Sınıf kültürüne ve iklimine önem vermem.	214	4,6682	,53709	
24*	Okul içi ve dışı yaşantıların özümsemesine önem vermem.	214	4,6636	,52975	
18*	Arkadaşlarımla bir etkileşim içerisinde değilim.	214	4,6589	,57367	
27*	Konuları anlatmak için istekli değilim.	214	4,6589	,58180	
17*	Mesleğimle ilgili yenilikleri takip etmem.	214	4,6495	,51601	
19*	Hayat boyu öğrenme felsefesini benimsemem ve tatbik etmem.	214	4,6168	,70070	
22*	Neyi, ne zaman, nasıl ve niçin yapacağıma dikkat etmem.	214	4,6028	,58638	
12*	Öğrencilerimi üretken olma konusunda teşvik etmem.	214	4,5935	,69752	
21*	Geleceğe dönük olarak mesleğimle ilgili gelişim planları yapmam	214	4,5280	,64032	
11*	Bilgiye verdiğim önem kadar beceriye önem vermem.	214	4,5093	,84331	
10*	Öğrencilerimin eski yaşantılarını yenileriyle harmanlamasına yardımcı olmam.	214	4,4720	,73584	
13*	Olumsuzluklar ve zorluklarla nasıl baş edeceğimi bilmem.	214	4,4673	,64739	
5	Öğrencilerimle empati kurarım.	214	4,3832	,69397	
7*	Görsel ve işitsel araçlar kullanmam.	214	4,3318	1,04689	
1	Öğrencilerime problem çözme konusunda cesaret veririm.	214	4,3224	,60028	
9*	Öğrencilerim için erişim dosyaları hazırlamam ve düzenli olarak kontrolünü yapmam.	214	4,3037	,85376	
20*	Yönetimle olan ilişkilerim iyi değildir.	214	4,2897	,82802	
2	Öğrencilerimin geleceğe yönelik plan yapmalarını sağlarım.	214	4,2710	,64379	
3	Gerekli ders planını hazırlarım.	214	4,2056	,72174	
8*	Ders anlatırken kavram haritalarını kullanmam.	214	4,2056	,96159	
25*	Ceza ve ödül sistemini kullanmam.	214	4,1869	,95072	
6	Problemlere alternatif çözümler üretirim.	214	4,1121	,87562	
4	Ders bitiminde anlatılan konunun tekrarı yaparım.	214	4,0841	,81213	

Açıklama (*): Olumsuz maddeler

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin ölçekteki görüşlerinde en yüksek katılım ortalaması "Sınıf içinde öğretmen ve öğrenci iletişimine değer vermem." ($\bar{X}=4,76$) maddesine aittir ve bu maddeye verilen cevap "Tamamen katılıyorum" şeklindedir. Yani sınıf öğretmeni adayları sınıf içindeki öğretmen-öğrenci iletişimine önem vermektedirler. Aynı şekilde sınıf öğretmeni adaylarının ölçekteki "Öğrencilerimin derse eşit katılımını sağlamam", "Öğrencilerime gereken sıcaklığı göstermem" ve "Öğrenci seviyesi ve düzeyine önem vermem" maddelerine "Tamamen katılıyorum" şeklinde cevap vermeleri, onların, olumlu sınıf ortamının oluşturulmasına yönelik görüşlerini de ortaya çıkarmaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinde en düşük ortalama "Katılıyorum" cevabıyla "Ders bitiminde anlatılan konunun tekrarını yaparım." ($\bar{X}=4,08$) maddesindedir. Bu bulguya göre, sınıf öğretmeni adaylarının dersin bitirilmesi aşamasında dersin özetlenerek önemli bölümlerin pekiştirilmesi konusuna yönelik görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca en düşük puana sahip anket maddesinin "Katılıyorum" şeklinde olması, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin olduğunu göstermektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin "Tamamen katılıyorum" şeklinde olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, ölçekteki 22 maddeye "Tamamen katılıyorum" ve beş maddeye "Katılıyorum" cevabını veren sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu ifade edilebilir. Yani sınıf öğretmeni adayları yansıtıcı düşünme konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahiptirler.

Alan yazındaki araştırmalar ele alındığında; Duban ve Yelken (2010), öğretmen adaylarının yansıtıcı öğretmen eğilimi gösterdiğini belirlemiştir. Benzer şekilde Erginel (2006), İngilizce öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme sürecini olumlu olarak değerlendirdiğini ifade etmiştir. Aynı şekilde Tok (2008), yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğretmen adaylarının deney grubu üzerinde olumlu sonuçlar verdiğini bulmuştur. Belirtilen çalışmaların bulguları, bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir.

4.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Değişkenlere Göre Durumu (Pre-Service Primary Education Teachers' Views About Reflective Thinking in Terms of Variables)

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini bulmak için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Bulgular, Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin "cinsiyet" değişkenine ait istatistikleri (Mann Whitney U Testi)

(Table 4. The statistics for pre-service primary education teachers' views about reflective thinking in terms of gender)

Değişken	Kategori	N	Sıra toplamı	Sıra ortalaması	U	Z	p
Cinsiyet	Kadın	145	16912,00	116,63	3,678	-3,131	,002
	Erkek	69	6093,00	88,30			
Toplam		214					

* $p < 0,05$

Tablo 4'te görüldüğü gibi p değeri 0,05'ten küçük olduğu için sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinde cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Bu farkın hangi grup lehine olduğunu anlamak için grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında; kadın öğretmen adaylarının sıra ortalamalarının ($X_{s0}= 116,63$) erkek öğretmen adaylarının sıra ortalamalarından ($X_{s0}= 88,30$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme becerilerini daha etkin kullanmakta olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kadın öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri konusunda erkek öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları da söylenebilir. Bu çalışmanın bulgusu, Şahin'in (2011) çalışmasındaki dördüncü sınıfta öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkeninin yansıtıcı düşünme eğilimine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuyla tutarlılık göstermemektedir. Bu farklılık belki her iki çalışmanın örneklem kapsamlarının aynı olmamasından kaynaklanabilir. Diğer taraftan Kitchener ve diğerleri (2006) cinsiyet faktörünün yansıtıcı düşünme becerisi üzerinde etkisi olduğunu belirtmiştir. Bu durum da çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

Öğrenim türüne göre sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğini bulmak için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin "öğrenim türü" değişkenine ait istatistikleri (Mann Whitney U Testi)

(Table 5. The statistics for pre-service primary education teachers' views about reflective thinking in terms of education type)

Değişken	Kategori	N	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	P
Öğrenim Türü	Normal	104	11322,50	108,87	5,578	-,315	,753
	İkinci	110	11682,50	106,20			
Toplam		214					

* $p>0,05$

Tablo 5'te görüldüğü gibi p değeri 0,05'ten büyüktür. Buna göre, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinde, öğrenim türü değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Başka bir deyişle, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri ile öğrenim türü arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Yani gerek normal öğretim gerekse ikinci öğretim programlarında eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri benzer düzeydedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U Testi ile bulunmuştur. Verilerin sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi p değeri 0,05'ten büyüktür. Bu sonuç, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinde sınıf düzeyi değişkeninin anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bu bulguya göre, gerek 3. sınıf gerekse 4. sınıf düzeyinde eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının, birbirine yakın düzeylerde yansıtıcı düşünme becerilerine sahip oldukları söylenebilir. Şahin (2011) tarafından yapılan çalışmada, dördüncü sınıfta öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin birinci sınıfta öğrenim görenlere oranla daha

yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Yani sınıf büyüdükçe yansıtıcı düşünme becerisinin daha da arttığı görülmüştür. Ancak Şahin'in (a.g.e.) çalışmasının sonuçları ile bu çalışmanın sonuçları benzerlik göstermemektedir.

Tablo 6. Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin "sınıf düzeyi" değişkenine ait istatistikleri (Mann Whitney U Testi)
(Table 6. The statistics for pre-service primary education teachers' views about reflective thinking in terms of level of class)

Değişken	Kategori	n	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	P
Sınıf Düzeyi	3. sınıf	113	12400,00	109,73	5,454	-,559	,576
	4. sınıf	101	10605,00	105,00			
Toplam		214					

* $p > 0,05$

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Ayrıca, sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği de bulunmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; örneklemdaki sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri % 73.4 ile "Tamamen katılıyorum" şeklindedir. Cinsiyet, öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre bulgular değerlendirildiğinde; kadın sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin erkek sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmışken öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenlerinin yansıtıcı düşünme becerisi üzerinde etkilerinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre sınıf öğretmeni adaylarının, sınıf yönetimi ile alakalı yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlere yüksek düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği için sınıf yönetiminin önemli olduğunu fark edebildiklerini göstermektedir. Genel olarak yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik sınıf öğretmen adaylarının görüşleri dikkate alındığında; ölçekteki 22 maddeye "Tamamen katılıyorum" ve beş maddeye "Katılıyorum" cevabının verilmesi sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Collier'in (2005) öğrencilerin görüşlerini dikkate alarak yaptığı çalışmasında; ders sonunda konunun özetlenmesinin öğrenciler tarafından istenildiği bulunmuştur. Aynı şekilde, Sherard (1981) da çalışmasında; anlatılan konunun tekrar edilmesinin ve özetlenmesinin öğrenmeyi daha iyi sağladığını ve her ders sonunda mutlaka uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Yapılan bu çalışmada da dersi bitirirken özetleme ve tekrar yapılmasının önemini sınıf öğretmeni adaylarında fark edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın örnekleminde sınıf öğretmeni adayları yer almıştır. Benzer bir çalışmanın diğer öğretmenlik alanları aday öğretmenleri ile yapılması yararlı olabilir. Böylece farklı yaklaşımların olup olmadığı tespit edilebilir. Ayrıca, farklı aday öğretmenlerle yapılan sonuçların karşılaştırılmasına yönelik bir çalışmanın da yapılması alana katkı sağlayabilir.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGEMENT)

Geliştirmiş olduğu "Yansıtıcı Düşünme Ölçeği"nin araştırmamızda kullanılmasına izin vererek çalışmamıza katkı sağlayan Sayın Y.Doç.Dr. Kaan GÜNEY'e çok teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Bayrak, F. ve Usluel, Y.K., (2011). Ağ Günlük Uygulamasının Yansıtıcı Düşünme Becerisi Üzerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education) 40:93-104. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/201140FATMA%20BAYRAK.pdf>. Erişim Tarihi: 11.01.2012.
2. Cohen, L., Manion, L., and Morrison, K., (2008). Research Methods in Education. NewYork: Routledge.
3. Collier, M.D., (2005). An Ethic of Caring: The Fuel for High Teacher Efficacy. The Urban Review. Volume: 37, Number: 4 (2005), 351-359, DOI:10.1007/s11256-005-0012-4
4. Creswell, J.W., (2008). Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research (3rd Ed.). New Jersey: Pearson Education Inc.
5. Darling-Hammond, L. and Bransford, J., (Eds.). (2005). Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
6. Dewey, J., (1964). John Dewey on education; selected writings. NewYork: Modern Library.
7. Dewey, J., [1933] (1986). How We Think, in: J. Boydston (ed.), John Dewey, The Later Works. Essays and How We Think 1925-1953, Vol 8 (Carbondale, IL, Southern Illinois University Press).
8. Dolapçıolu, S.D., (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay.
9. Duban, N. ve Yelken, T.Y., (2010). Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yansıtıcı Öğretmen Özellikleriyle ilgili Görüşleri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/dergi.asp?dosya=700. Erişim Tarihi: 24.12.2011.
10. Ekiz, D., (2006). Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri. İlköğretim Online, 5(1), 45-57. <http://ilkogretim-online.org.tr> Erişim Tarihi: 24.12.2011.
11. Erginel, S.Ş., (2006). Yansıtıcı Düşünen Öğretmen Yetiştirme: Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminde Yansıtıcı Düşünmenin Algısı ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
12. Ersözlü, Z.N. ve Kazu, H., (2011). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanan Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirme Etkinliklerinin Akademik Başarıya Etkisi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 24 (1), 141-159 [http://home.uludag.edu.tr/users/ucmaz/PDF/egitim/htmpdf/2011-24\(1\)/M8.pdf](http://home.uludag.edu.tr/users/ucmaz/PDF/egitim/htmpdf/2011-24(1)/M8.pdf), Erişim Tarihi: 11.01.2012.
13. Gay, L.R., Mills, G.E., and Airasian, P., (2009). Educational Research: Competencies for Analysis and Applications. New Jersey: Pearson Education Inc.
14. Güney, K., (2008). Mikro-Yansıtıcı Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Sunu Performansı ve Yansıtıcı Düşünmesine Etkisi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Elazığ.
15. Hasırcı, Ö.K. ve Sadık, F., (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin incelenmesi. Çukurova

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/dergi.asp?dosya=813 Erişim Tarihi: 09.01.2012
16. Jay, J.K. and Johnson, K.L., (2002). Capturing complexity: A typology of reflective practice for teacher education. *Teaching on Teacher Education*, 18, 73-85.
 17. Kerimgil, S., (2008). Yapılandırmacı Öğrenmeye Dayalı Bir Öğretim Programının Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme ve Demokratik Tutumlarına Etkisi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ.
 18. Kitchener, K.S., King, P.M., and DeLuca, S., (2006). Development of Reflective Judgement in Adulthood (ss. 73-98) In C. Hoare, (Ed.) *Handbook of Adult Development and Learning*. New York: Oxford University Press.
 19. Meral, E. ve Semerci, Ç., (2009). Yeni (2006) İlköğretim İngilizce Programını Uygulayan Öğretmenlerin Eleştirel ve Yansıtıcı Düşünceleri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. <http://web.firat.edu.tr/daum/docs/81/06%20%20C4%B0lk%C3%B6%C4%9Fretim%20ingilizce%20-Meral,%20C3%87.%20Semerci-5%20syf-50-54.doc>, Erişim Tarihi: 11.01.2012
 20. Moon, J., (1999). *A handbook of reflective and experiential learning: Theory and practice*. London, Routledge.
 21. Özmen, C. (2011). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yansıtıcı İnceleme Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 30 Yıl: /1 s. 61-81*, (<http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/2011-1/Dergi/5-61-81.pdf>, Erişim Tarihi: 11.01.2012)
 22. Scheffler, I., (1968). University scholarship and the education of teachers. *Teachers College Record*, 70(1), 1-11.
 23. Sherard, W.H., (1981). Math anxiety in the classroom. *The Clearing House*, 55, 106-110.
 24. Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V., (1993). *Biyoistatistik*, Ankara: Özdemir Yayıncılık.
 25. Şahin, A., (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarına Öğretim Tekniklerinin Yansıtıcı Öğretim Etkinlikleriyle Öğretilmesinin Akademik Başarıya Etkisi, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. http://portal.firat.edu.tr/webportal/Disaridan/_TEMP/20110930103557787.doc, Erişim Tarihi: 11.01.2012
 26. Şahin, A., (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (108-119). <http://asosindex.com/journal-article-abstract?id=13159> Erş. T. 09.01.2012
 27. Tok, Ş., (2008). Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına, Performanslarına ve Yansıtıcı Etkilerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*. Cilt 33, Sayı 149 (<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/644/116> Erişim Tarihi: 24.12.2011)
 28. Tok, Ş., (2008). Fen Bilgisi Dersinde Yansıtıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 7(3), 557-568. <http://ilkogretim-online.org.tr> Erişim Tarihi: 24.12.2011
 29. Williams, Z., (2005). *The educational confluence of anthology and professional development: Maximizing adult learning-a systems perspective*. *Dissertation Abstracts International DAI-A* 67/10. (UMI No. 3220169)